

Privredno - kulturne
Matiце
за Sjevernu Dalmaciju

ГЛАС

Привредно - културне
Матице
за Сјев. Далмацију

Godišnja pretplata за нашу државу 40 din., за
Ameriku 2 dolara, а за остало иностранство 80 din.
Članovi Matice dobivaju list бесплатно.
Primjerak 1 din.

Шибеник, 19. Фебруара 1931.
БРОЈ 95. — ГОДИНА III.

Vlasnik »Privredno-kulturna Matica« за sjev. Dalmaciju
Urednik Dr. NIKOLA SUBOTIĆ
Uredništvo i uprava — Ulica Boždara Petranovića
Telefon br. 63. — Broj ček. računa 38.242

Непријатељи народног просвјетивања

До кога је кривња што је наш сељак непросвјетљен.

Одавно се почела осјећати потреба за просвјетивањем сељака, јер он само путем просвјетивања, може усавршити свој живот и рад и лакше одољевати свима сметњама и недаћама, које га стално прате. Узалудан је сваки покушај да сељак почне радити модерним начином прије него постане писмен и просвјетљен. Ова се акција најприје повела у данас напредним и културним државама, гдје су школовани синови свога народа увиђали да без заједничке сарадње села и вароша не може бити опћега напретка и благостања народног, а ово опет да се не може постићи без просвјетљенога сељака. Зато су најприје искрено и пожртвовано учили и школовали сељака, водећи га на прави пут и показујући му сврху и важност модернога рада и живота, организације и школе и т. д. Кад се у сељаку дух препородио њему није било тешко разумјети потребу свега онога што му говоре и пишу његови школовани људи, јер он зна да само тако може постати срећан и напредан и стати у ред савремених људи.

Али ово се не постиже преко дана, него се траже деценија, чак и стољећа устрајнога и неуморнога рада, пуна живих примјера племенитости, морала, слоге и љубави. Не може бити успјешан ни један рад, гдје нема честитих људи, који су кадри ставити у службу цијели свој живот за добро свога краја и свога народа. Гдје се овакви људи рађају, ту се рађа свака срећа и тамо народ пуним кораком иде унапријед.

Ну, дубоко жалим што морам отворено казати, овако племенитих људи код нас нема. Многи наши школовани људи умију изводити нешто у теорији, али у пракси и сасвим другачији. Особито их можемо оцијенити кад их узмемо у одретрес у сваком послу, који се диче тежака, било са њим или за њега. Они себи неће да дозволе, да њихов рад буде уперен тако, како би сељак од њега осјетио ма коју корист, од које би они стекли славу и поштовање, него је њима главни циљ лични њихов интерес, кога добивају на рачун истога сељака, за кога они бајаги раде. Ако неки школован човјек ради појединцу, то сељака кошта по три, пет, а некад и десет пута више него заслужује. Ако си у неком заједничком раду са сељаком (на пр. у некој организацији) ту понекад завлада права корупција. Ако сељаку дају позајмицу у новцу или стварима, ту је зеленаштво неограничено. И тако вам је скоро у свему.

Неуки и лаковјерни сељак вјерује своје „господару“, све док га овај није упропастио. А кад сељаку догори до ноката и не може више подносити, он се опет повлачи у свој мрачни угао, жалећи се на оваке

људе и уједно губећи увјерење у исправност и поштење школована човјека и варошанина у опште. Међутим ови народни „пријатељи“, да би на сељака оборили кривњу, отворено пред јавности пишу и говоре, како се са нашим сељаком не може ништа ни почети, а камо радити, називајући га лаковјерним, малоумним, старовољним и у опште за сваки рад неспособним.

Колико је сељак сам непросвјетљен, толико га заслепљују многи егоисти (себичњаци) којима није у рачун и да се сељак просвјети, јер га они не би могли израбљивати. Многи наши варошани мисле, да је сељак једна неисцрпљива машина, која је створена да искључиво ради за њих, па био гладан, жедан, го и бос, болестан или немоћан и т. д.

Ми сада нећемо ставити сву господу у исти ред, јер има и њих добра срца и племените душе, али они су тако опколени са овима горе, да се између њих једва виде.

Зато није чудо, што код нашега сељака влада оволико неповјерење према господи. Искуство га учи да избјегава сваку заједничку сарадњу са господом, која тргују њиме и његовим имањем. Ето ту је разлог зашто се сељак споро одлучује да ступи у неку организацију, коју покрећу господа, па она била најидеалније замишљена, јер је он тврдо увјерен, да ће се све рђаве последице растоварити само на његовим леђима.

Све ово проузрокује највећи див сељачкога вла и доводи сељака у

несносно и апатично (равнодушно) стање и он губи увјерење у бољи живот и бољу будућност. Он не може ни да замисли онај пут, који иде упоредо с духом времена, на који је одавно изишао сељак у напредним и просвјетљеним државама.

Можда ће ми неко замјерити, што овако отворено исповједам чисту истину, мислећи да са овим оптужујем нашу господу пред сељацима. Не, није то моја намјера, него ја хоћу да они, који се искрено залажу да просвјете нашега заосталога сељака, чују гдје је узрок злу, које успорава народно просвјетивање и рад народних пријатеља.

Беврске, фебруара 1931.

Гојко Лежанић, тежак.

СЕЉАКУ!

Ти си земље ове и срце и душа,
Без тебе би она, да, увенула сва;
Ал' се ипак твоја врло ретко слуша
И за тебе многи неће баш ни да зна.

Хљебац твој је горак, стењеш, тешкоти је;
Од свих труда најтежи је увјек био твој,
Јер те жега пали, непогода бије,

А нив прашног лица бразде крвав шурлањој,
Ипак храбро, разабрано, сносиш муке
Тешке, и, у нади очекујућ дане

Љепше, испод Крста понекада руке
Жуљне к Небу пружаш, души да т' одладе.

Горе срце, поглед напред, жуљне доле
Руке, јер и сутра, знај, с нама биће Бог
Благо и Правде, те ће надоћ време боље,
Кад ће Небо, Земља марит више, за наш
Род.

Време благо, уз наш труд и помоћ Бога.
Обећаје нама свима мудри унук Петровића
Ђорђа Црног, дични Вођа рода свога.
Саваоте! Ти нам чувај Александра
Карађорђевића.

Жагровић, 28. јануара 1931.

Рашковни Јово п Стеве
тежак.

Prigodom jedne slave 30-godišnjice

Danas slavi naše lijepo selo Strmica jednu svečanost, koja je od velikog značenja ne samo za ovo selo, nego za cijelu ovu krajinu i u našem narodnom životu uopće. Izgleda nevjerovatno da ima kod nas sela, u kojem se može slaviti 30-godišnjica kulturnog i privrednog rada, s obzirom na naše prilike i ljude, za koje se i previše tvrdi da nijesu za nikakav napredni rad, ali ipak primjer Strmice pokazuje da se može i po našim selima raditi, kad se nađe barem po jedan čovjek, kao što se je u Strmici pred 30 godina našao učitelj Nikola Čoko, pa njegov rad kasnije nastavio težak Sava Knežević, koji ga i danas vodi i sa svojim seljacima slavi 30-godišnjicu zajedničkog zadrugnog rada.

Povodom ove svečanosti nama se javljaju mnoge uspomene iz Knina i kninske krajine, koje su bile znak i izraz lijepog stvaralačkog narodnog duha u ovim krajevima. Sada izgledaju kao san oni doživljaji na našem Kosovu svake godine o Vidovdanu kod Lazarice, gdje je narod kao na pričešće išao i oduševљavao se за своје

narodne poslove. Nijesu bile same svečanosti izraz onog oduševљjenja, koje je svuda vladalo već se je provodio jedan smišљeni rad po našim selima i varošima, kojem ravna možda nigdje nije bilo. Svečanosti su bile samo izraz jedne istinske službe napretku narodnom, radi kojeg se je uvodila štednja, napredniji način života i rada, planirali, pripremali i ostvarivali Narodni Domovi po selima i Dositejev Dom u Kninu, koji se je pred rat imao ostvariti. Da nije došao rat većina sela kninske krajine sada bi imali svoje Narodne Domove, kao što su gotovo sva imala svoje škole, ostvarene sa vlastitim naporima. Tada su nastajali pčelinjaci, voćnjaci, uvodili se trijери, uobičajilo se sisanje djeteline, uvodila bolja stoka, bolje sjeme itd. To se je sve u Kninu radilo, dok se ni znaci sličnog rada po mnogim drugim mjestima nijesu vidili.

Milina je bila gledati ono oduševљjenje, sa kojim su ljudi učestvovali u radu, koji su izvodili sa mnogo razumijevanja i shvaćanja narodnih po-

treba. Na zadrugnom kongresu u Kninu 1911. godine, sa kojega su ponijeli učesnici nezaboravne uspomene, taj lijepi rad najљepše se je odražavao. Tada se je držao tečaj pred kongres, na koji su dolazili učitelji, učiteljski pripravnici i bogoslovi po tridesetak km, pješice, pa sveštenici, težaci i iz svih narodnih redova oduševљjeni ljudi. A Kninjani su opet tako dočekivali, kroz sve dane pratili i ispratili sve učesnike, da smo još tada dobili svi uvjerenje, da Knin i njegova krajina u svemu prednjači.

Tada težak iz Biskupije Onisim Popović upoređuje udruženu narodnu snagu sa lijepim i moćnim slapovima, koji znače udružene kapljice vode, dok se pojedine kapi razdvojene gube u ništilu. Oni pojedinci, koji se odvajaju u narodnom radu, koji se ne udružuju i ne prilaze drugim ljudima u zajedničkim pokretima slični su onim izgubljenim kapima vode.

Kao jedan znak iz tih vremena pred nekoliko dana pojavila se je opet tabla s natpisom: »Srpska Kreditna Zadruga«, за vrijeme Austrije u Krku bačena, па po noći izvučena i sakrivena, да dočeka naše dane. Trebalo je tada u radu vidjeti Jocu Berića, tada veselog i oduševљjenog; Veljka Pokrajca dok je vježbao sokolsku četvu, kao da je spremna за oslobodilačku borbu; Vladimira Jovića, uvijek u prvim redovima, па Đuru Vojvodića, koji je dugo prednjačio u radu i mnoge druge, znane i neznanе. U to doba u redovima učitelja vide se izrazita lica Sime Simića, Sime Kneževića, Steve Bečkera, Dušana Novakovića, Špire Novakovića, Dane Petranovića, Nikole Čoke, Kutlače, Drače, Bačka, Borovnice, Vukmirovića i mnogih drugih i svi sveštenici s reda pa čitavi redovi i građana i težaka u raznim pokretima i organizacijama.

Tada se razvijala »Srpske Zore«, »Saveza Srpskih Privrednih Zadruga na Primorju«, i mnogih čitaonica, zadruga, društava. Nije se tada dospjevalo pitati ima li smisla rad i život uopće, gledati samo mane u narodnom životu, kao što bi bilo nerazumno, kad je doba oranju, sisanju ili žetvi, pitati se imali smisla živiti i pripremati se за jesen i zimu. Na sve strane skupљjale su se mobe, radilo se je, i znajilo se je i uživalo u radu.

Svak je osjećao да ima svoju ulogu u radu i nije se čekalo dok pojedinci dobiju volju за zajednički rad. Išlo se naprijed, ne obazirajući se на »mrtvace«, koji su izgubili smisao за život i napredak, а bez duha su за stvaranje i zajednicu.

Lijepa predratna vremena i tada započeta djela nalaze i u sadanjem našem društvu svoj nastavak. Slava u Strmici i danas pokazuje u prvim redovima Sava Kneževića, jednog težaka, koji je počeo i ustrajao u radu trideset godina, па i mnoge druge njegove drugove po raznim selima.

I danas se radi sa isto toliko samoprijegora i oduševљjenja, kao i u

predratna vremena, ali danas se rad nastavlja u mnogo težim prilikama. Danas se više umara u radu, ali se ljudi ipak odmjenuju i nastavlja se rad u raznim oblicima i na raznim mjestima. I danas sa oduševljenjem radi dr. Tode Novaković i u tom ga slijedi dr. Ivo Miović, kao što na drugu stranu svu našu prošlost oživljava ozbiljnim studijama Boško Desnica ili kao što u pojedinom odlučnom času svoju ulogu izvrši dr. Uroš Desnica ili dr. Nikola Subotić. A stalno je na straži pop Pajo oko Trebočnika, ili njegovi drugovi ispod Koma, Kozjaka, Promine i Svilaje. Mnogi seljaci sa razumijevanjem saraduju i pomažu postavljati temelje

naprednijem životu kod nas. A njih ima na desetine ponajboljih, a na stotine i hiljade takovih, sa kojima se može i sa kojima treba raditi.

Naši općinski načelnici i njihovi saradnici također pokazuju da su shvatili potrebe našeg vremena.

Prigodom 30-godišnjice rada u jednom našem selu mi sa porosom možemo gledati na našu prošlost i sa zadovoljstvom na našu sadašnjost, jer nije prekinuta nit rada, koji je davno pred rat započeo, a koji se i sada nastavlja sa mnogo volje, oduševljenja i strpljenja.

Našoj braći u Strmici čestitamo na njihovoj slavi, jer je to naša zajednička Slava.

B. S.

OKO ŠIBENSKE PREPARANDIJE

Izjava prosvetnog referenta na banovinskim vijećima; da je izgradnjom zgrade za učiteljsku školu u Kninu dovršen program o potrebama učiteljskih škola u banovini — a i fakt, da nije spomenuta učiteljska škola u Šibeniku, kao da ne postoji, zabrinula je šibenske oće domovine, koji su iz toga izveli zaključak, kao da šibenska učiteljska škola mora da se briše iz popisa učiteljskih škola i pot-sjetila ih je na njihove stare obaveze, na koje do sada nijedna opštinska uprava nikad nije ni pomišljala.

Da se opsjene prostotu brže bolje rasturili su vijest u novinama o izgradnji dačkog konvikta, i ako, kad je vijest bila već štampana, inženjer opštinski tek je uzimao kote terena. Rasturili su vijest o odobrenom kreditu sa strane opštinske uprave, kao da ta obaveza nije postojala već deset godina, o poslanstvima na ministarstvo, o izjavama ministara i t. d. U jednu riječ ljudi su se užurbali. Sad im je svak kriv.

Malo historijata baciće svjetlosti o tom veoma važnom pitanju za naše narodno prosvjećivanje u ovoj banovini, jer o mjestu, gdje se bude nalazila učiteljska škola, mnogo će zavisiti, kakvi će narodu učitelji biti, a o načinu, kako učiteljski pitomci provedu vreme svoga školovanja, zavisice i način njihovog rada.

Učiteljska škola u Arbanasima blizu Zadra bila je čedo narodne stranke iz šesdesetih godina prošloga vijeka. Ova je svim silama nastojala da nacionalizuje školu i upravu u Dalmaciji, a kao glavno sredstvo odabrala je narodno učiteljstvo. Kako je kulturni i politički centar Dalmacije u ono doba bio Zadar, izabrala je Arbanase kao gnjezdo seoskog učiteljstva, makar da nije u tome bila sretne ruke, jer je dobar dio učitelja izlazio iz posve heterogenog nacionalnog elementa. Kad su pale kule talijanstva (autonomaša) po svim velikim gradovima i varošicama u Dalmaciji, tad je uskrsnulo pitanje, da se učiteljska škola premjesti iz Arbanasa u jedan narodni centar Dalmacije.

To je pitanje bilo uvijek sprečavano politikom Austrije, koja nije nikako voljela narodnog učitelja, ako nije bio odan silama, na koje se je oslanjala njena moć. — A zato je još uvijek Zadar bio najzgodniji, sa svojom visokom birokracijom, visokim klerom i protunarodnim elementom. Tek talijanska okupacija učinila je to pitanje ektuelnim u našoj mladoj državi. 1919 god. morala je učiteljska škola da se privremeno seli u Dubrovnik, a dvije godine je to pitajne čekalo definitivno rješenje. Mnogi su se gradovi i varošice natjecali za tu kulturnu ustanovu: Makarska, Sinj, Šibenik i t. d. U ono

doba kad je partijska pripadnost odlučivala i o najkrupnijim problemima više nego stvarna potreba, uspjelo je nekolicini prijatelja i stranačkih privrženika tadašnjeg ministra prosvete, da iznude odluku, da se učiteljska škola, koja se je tada nalazila u Dubrovniku prenese u Šibenik u jednu baraku, — koju je talijanska okupatorna vlast bila sagradila za vojnički kasino na brzu ruku, bez čvrstih temelja, sa tankim zidovima, od jedne opeke, sa krovom od katramovog papira, sa betonskim podom, bez ikakve higijenske naprave, sa bezbroj prozora, koji se ne mogu da zatvaraju. Niko nije ni pomišljao, da li će moći nježno zdravljati mlad ča odoliti zimskoj hladnoći i ljetnoj žegi u tom betonskom tankom kovčegu. Opština se je bila obvezala na izgradnju konvikta na potpomaganje nastavnika, osobito u ono doba stanbene krize, koja je bila u Šibeniku možda najakutnija, jer su gubitkom Zadra bili presli mnogi uredi, a Šibenik, kao seljački grad, nije imao gdje da smjesti mnogobrojno činovništvo, koje je bilo nadošlo, tako da je većina stanovala po podrumima. U prvom početku, dok je bilo pogibelji da drugi konkurenti ne graknu, opština je nekog jada podupirala nastavnike u pogledu stana, ali kasnije nije te obaveze održavala. Na dake pak, na njihovu ishranu, na njihovo zdravlje nije nikad ni pomišljala, tako da i dandanas učenici stoje po kojekakvim brlozima, iskorišćavani u svojoj sirotinji i od prljavih stanara i od nekakvih spekulativnih menza. Nije ni čudo da zdravlje daka stradava sve to više što duže traju ovakove ubikacione i društvene prilike. Nije ni čudo, da se kod daka iz viših razreda, sve to više javljaju patološki procesi, osobito na plućima. Da saradnja doma i škole može da dovede do nužne visine vaspitanja, poznato je već i pedagoškim abecedarima, a da u Šibeniku ne može da bude ni govora o takvoj saradnji, jasno je svakome, koji iole pozna šibenske društvene prilike. Dosta bi bilo, kad vanjski ambijent ne bi destruktivno djelovao na učenike, kad već ne može da djeluje konstruktivno. Zato i jest bila najpreča potreba da se izgradi intena, koji je bio i preduslov otvaranja škole u Šibeniku. Koliko pak mogu da se u Šibeniku pitomci izobrazu u nacionalnom i kulturnom pogledu, u duhu vjerske trpeljivosti, gdje velika većina pučanstva gleda, ostentativnom ravnodušnošću, na svaku naci nalu manifestaciju, nije nam da dademo odgovor, a niti da pravimo upoređenja s drugim kulturnim i nacionalnim centrima.

Uredništvo nije mislilo štampati ovaj napis, primljen od lica i iz re-

dova, koji nisu ni u blizini ljudi oko „Glasa“, jer se ne slaže u svemu ni sa onim, što je tu napisano, ni sa sa onim, što je iz napisa izostavljeno. Pročitavši u „Novom Dobu“ jednu izjavu iz krugove općinske Uprave, koja ima zastrašujuće ime «odlučne riječi o Šibenskoj preparandiji», ured-

ništvo «Glas» odustaje od prve svoje misli i objavljuje ovaj napis, da se vidi kako se po ovom pitanju misli izvan reda ljudi oko «Glasa», koji će, drugom prilikom, dati odgovor upraviteljima opštine šibenske i njihovim prijateljima u Splitu.

Pregled događaja u svijetu

— Turska nije kasnila, da odgovori na poziv Društva Naroda da učestvuje u radu komisije za pripremu i organizaciju evropske unije.

— Sad je odgovorila i Sovjetska Rusija, uputivši notu, koju je potpisao Litvinov. U noti se naglašava, da je sovjetska vlada, primajući poziv da učestvuje u radu komisije za proučavanje Evropske unije, pažljivo pratila dosadašnji rad ove komisije i upoređivala poznati francuski memorandum o organizaciji unije sa drugim memorandumima i opštim radom komisije za Evropsku uniju. Sovjetska vlada smatra da je potpuno informisana o svemu što je sljedovalo akciji, koju je poveo g. Brijan. Međutim u nekim pitanjima sovjetska vlada je neodlučna jer joj trebaju detaljnija objašnjenja koja bi stavila u pravu svjetlost gladišta i teze pojedinih država.

U noti se dalje kaže da za interesovane države treba u prvom redu da obezbjede univerzalni mir, a specijalno evropski mir. Za postizanje ovog cilja potrebno je da se uklone svi uzroci nemira, jer tek onda će se moći ozbiljno tretirati mogućnost stvaranja šire evropske zajednice. Evropska solidarnost treba da bude svim državama na srcu, pa će se lako urediti razna privredna politička i bilo koja druga pitanja.

Na kraju se u sovjetskoj noti naglašava da je, s obzirom na to što je sovjetskoj vladi bilo nemoguće da dobije objašnjenje o pojedinim pitanjima, ipak doneseno rješenje da učestvuje u pretstojećem radu komisije za proučavanje Evropske unije, ali s rezervom da svoje definitivno gledište udesi prema daljem razvoju rada ove komisije.

Sovjetska vlada, završava nota, iskreno je nadahnuta željom da doprinese uspjehu svake inicijative koja je upućena u pravcu ostvarenja univerzalnog mira, a naročito mira u Evropi.

— U njemačkom parlamentu stranke većine primile su izmjene poslovnika. Na to su nacionalni socijaliste njemački nacionaliste i zemljoradnička grupa izišli iz parlamenta. Ministar inostranih djela održao je veliki govor kojim je otvorio debatu o budžetu ministarstva inostranih djela. On je prije svega govorio o radu vijeća Lige naroda, istaknuvši, da se na svim stranama može konstatovati velika volja za međunarodnu saradnju. Raduje se, što će u radovima konferencije za evropsku uniju sudjelovati i sovjetska Rusija. Osjeća se potreba što veće solidarnosti u međunarodnim odnosima na svim područjima djelatnosti. Ta se zadaća ne može postići sa sredstvima međunarodne politike iz predratnog vremena. Ko se služi sa takovim sredstvima, taj želi da nova Evropa bude sagrađena na najtežem njemačkom porazu. Ima nade da će i francuska doći u tom pogledu do pravilnog razumijevanja. Pozdravlja datum sastanka opće konferencije razoružanja U pitanju držanja Njemačke prema Ligi Naroda, njemački se je ministar osvrnuo na sve kritike i razočaranja, koja su u tom pogledu iznesena, kao

i na zahtjev, da Njemačka istupi iz Lige Naroda. On je naglasio potrebu da Njemačka usprkos svemu tome ostane u Ligi Naroda, bez obzira na to, kako se tamo odlučuje o pitanjima, koja se neposredno tiču Njemačke.

— Britanski parlament odbacio je sa 310 protiv 236 glasova predlog konzervativne stranke da se vladi izrazi nepovjerenje zbog neuspjeha koji je pretrpjela u svojim pokušajima da smanji državne rashode.

Odmah u početku debate uzeo je riječ ministar finansija g. Snouden koji je izjavio da prihvaća predlog liberalne stranke da se obrazuje jedan naročiti parlamentarni odbor kome bi bilo stavljeno u dužnost da vladi podnosi konkretne predloge kako se ima sprovesti štednja u državnoj administraciji. Za ovaj predlog liberalne stranke glasali su i članovi konzervativne stranke i parlament je predlog usvojio sa 468 protiv 21 glas. Ovu manjinu sačinjavali su članovi lijevog krila radničke stranke.

Glavno interesovanje skrenuo je na sebe govor ministra finansija g. Snoudena, koji je govorio o stanju državnih finansija. Govor je saslušan u najvećoj tišini i kasnije je bio predmet pažljivih diskusija u kulcarima parlamenta. Taj govor je tako isto danas vrlo opširno komentarisano u svim listovima, koji se naročito zadržavaju na izjavi g. Snoudena, da bi potrebno bilo preduzeti široke i neprijatne mjere da se u postavi ravnoteža budžeta i sprovede unapređenje industrije. U toj svojoj izjavi g. Snouden je pored ostalog rekao da bi ove mjere mogle biti lako sprovedene u vremenu kad je postojalo opšte blagostanje, ali da su one danas, kada postoji opšta privredna kriza, nemoguće. G. Snouden je zatim rekao da se Velika Britanija u sravnjenju sa ostalim državama nalazi u vrlo povoljnom položaju, ali da je ipak potrebno da se još učine neke žrtve da bi se uspostavilo potpuno normalno stanje.

Ministar rada objavio je jedan memoar, u kome se veli da će vlada tražiti od parlamenta 20 miliona funti sterlinga za blagajnu za osiguranje nezaposlenih, zbog čega se državni zaam za ublaženje nezaposlenosti popeo na 90 miliona funti sterlinga.

— Stav bugarske vlade prema intervenciji velikih sila učinio je dosta mučan utisak u grčkim političkim krugovima, koji smatraju da Bugarska ne želi ili bar da za sada izbjegava da se sporazumi sa Grčkom. Ipak, govori se u tim krugovima, ova intervencija engleskog ministra nije ostala sasvim bez rezultata. Jer ona će pokazati svem svijetu do koga je krivica što pregovori, koji su počeli još prije tri godine, nisu donijeli željenih rezultata. Dok je Grčka raspoložena da primi arbitražu, za sva pitanja, Bugarska želi da samo neka od njih iznese pred sud. Ona hoće da isključi sva pitanja, koja Grčka smatra neriješenima; dokazujući da su ona likvidirana. Drugim riječima bugarska vlada želi da na arbitražu iznesemo sa

ona pitanja od čijeg rješenja očekuje koristi za sebe.

Grčka štampa, zbog ovakog držanja Bugarske, preporučuje vladi da spor iznese pred Društvo naroda.

— U Španjolskoj Berenguerova vlada je dala ostavku. Kralj Alfons potpisao je dekret, kojim se ukida ukaz o sazivu parlamenta za 15. marta. Time su parlamentarni izbori odgođeni na neizvjesno vrijeme. Kralj je započeo sa konzultovanjem političara. Povjerio je Sanchez Guerri da obrazuje koncentracioni kabinet. Ta vlada, ako se obrazuje, sazvaće konstituantu.

Oživljujmo i čuvajmo naše zadruga

Kad je ono prije 30 godina „Srpska Zora“ u Dubrovniku počela, na zauzimanje i navajjivanje naših rodoljuba i prvih narodnih prijatelja, da u sjevernoj Dalmaciji blagotvorno djeluje na kulturnom i prosvjetnom polju, izabrana četa sveštenika i učitelja, opojena zanosnim ideologom zadrugarstva pok. Pavlom Aršinovom, oduševljeno je srnula u težak posao: osnivanje srpskih zemljoradničkih zadruga po zapuštenim selima sjeverne Dalmacije.

Dok je vlada bivše austrijske države objeručke pomagala osnivanje po selima „Seoske Poljodjelske Blagajne“, koje su se većinom otvarale iz čisto političkih motiva, dotle su pioniri čiste zadrugarске идеје имали да svladaju velike zapreke, da se bore protiv predrasuda, protiv izmišljenih i zlonamjerno po selima protiv zadruga širenih nepovoljnih glasina, protiv moći osiljenih i u varošima mnogo uplivnih seoskih kamatarata i želenasa.

Ipak naši poznati kulturno-prosvjetni radnici, sveštenici i učitelji, poslije dugog i prethodnog apostolskog sijanja zadrugarске misli, uspjavaju da u preko 30 naših sela Kninske, Vrljičke, Kistanjske, Skradinske, Benkovačke i Obrovačke krajine otvore srpsku zemljoradničku zadrugu.

Ko je učestvovao u zadrugarском покрету i radu od 1902. do 1915. godine, ili ko je pomnivo pratio taj zrel i ožbiljni rad naših radnika na selu, taj samo može da nepristrano i ocjeni zamašaj i značaj toga rada.

Ratne prilike, za kojih su Srbi i u Dalmaciji, bili stavljeni izvan zakona, oduzevši zadrugarima poslovođe, spremne i oduševljene radnike i njihove duhovne vođe, unijele su premećaj ne samo u radu, nego i u shvaćanju zadrugarstva. Ali se je ovaj poremećaj ispoljio i u „Seoskim Poljodjelskim Blagajnama“, čiji temelji nisu ležali na tvrdom ideološkom terenu, na cilju, — već na onome, što u zadrugarstvu služi za sredstvo u postizavanju cilja.

I ako se u našim Srpskim Zemljoradničkim zadrugama nije izvitoperila zadrugarска misao, i iako se nepoštenje, špekulacija i krađa nisu uvukle u zadruga, — ipak, zbog nastupljelih promjena u pogledima na život i na svijet i na poredak društveni, rad je u mnogim, da ne rečem u većini zadruga, zatajao. Ljudi, naviknuti na neprekidno primanje, odvikli su se da i sami od sebe nešto daju. Pojam dužnosti izbrisao je boljševistički duh, čijem zacarenju i u našoj kršnoj Dalmaciji najviše pomoglo suluda utrkivanja i nadmetanja bjesnih i demagoških partizana. Težak je, kao strančarski špekulant, sad znao samo za svoje pravo.

Rekonstrukcija vlade

Ministar građevina Trifunović Filip i ministri bez portfelja Dr. Otto Fangeš i Dr. Ivan Švegel podnijeli su ostavke, koje su im uvažene, i oni su stavljeni na raspoloženje.

Za ministra građevina postavljen je Dr. Kosta Kumanudi, dosadašnji ministar bez portfelja.

Za ministra pri pretsjedništvu Ministarskog savjeta postavljen je dr. Milan Srškić, dosadašnji ministar pravde.

Za ministra pravde postavljen je Ljotić Dimitrije, advokat u Smederovu.

Dr. Frangeš i Trifunović postavljeni su za članove Vrhovnog Zakonodavnog Savjeta.

ISPRAVAK

U broju 93. „Glas“ izašao je članak od g. Dra Stanka Kovačevića, priznatog dipl. hemičara i posjednika u Mariboru, pod naslovom: „Najsavremenija sredstva za pravilno hranjenje stoke“, u kojem se, nepažnjom slagarevom i korektnom, potkrala krupna pogriješka u potpisu g. pisca članka.

Tamo, mjesto: dipl. mehaničara, treba da stoji dipl. hemičar, što ovim sa gotovošću ispravljamo.

НАШИ ДОПИСИ

Кричке, 29. јануара

По ономе, што је наш „Глас“ добио о буџету наше бановине за 1931-1932 године, у истоме су утврђене ставке за чишћење ријека, просушивање мочвара, зашумљивање вододерина и т. д.

Овај крај има разлога да се весели због тих ставака, јер и он чека своју срећну звијезду, која ће га ослободити од многога јада, а на првоме мјесту осигурати од поплава притоцице Чиколе, која је и ове године потарашила и поништила оно, што град (крупа) није сатро.

У овоме је листу, а и у другим листовима, писано о томе како, је крупа у мјесецу јуну слистила винограде, дозрелу пшеницу и младе кукурузе, а што је остало иза града, да је појела вода, која из Чиколе плива и сатире поља, јер, право да се каже, Чикола и нема свога корита преко читавог „Петровог Поља“ осим оно мало испред Дрниша, па се разлијева и тече куд је њу воља, а тако уништава и мочвари поља.

Љебос бијаше код г. Бана једна депутација из ових крајеви, да му изложи јаде и страдања житеља из Петрова Поља, пострадалих силно због града и због поплава. Г. Бан је тој депутацији испустио обећање, да ће се настрадалом крају пружити помоћ радом на Чиколи. То се иије испунило. Хоће ли се икад испунити?

Кричанац

Равни Котари, јануара

Велика потреба једног кратког споја са жељезничком станицом.

— Још прије предаје личке пруге саобраћају постарала се је опћина кистањска да добије најкраћи спој са споменутом пругом на станици Пађене. У ту сврху слала је претставке одлучујућим факторима, навајајући мјеста, куда би тај кратки спој од 4 километра дужине могао бити проведан, а једном слала је и депутацију у Београд да заговара и испослуже тај тако важни и нужни спој, али од тог споја до данас ништа нема те је не само опћина кистањска него и већи дио Котара, силом прилика упућен на станицу Стара Стража која је 7 километара удаљенија од Кистања него станица Пађене, много више изложена је невремену, тежа, ради узбрдице за извоз робе, слабог и маленог дрвеног магацина и тешког утовара.

Будући су се од овда до данас прилике знатно измјениле поготово у административном погледу, ми кр. Банској Управи у Сплиту шаљемо нашу молбу, да овај веома важни и кратки спој чим прије изведе, јер то не би били Бог зна какви трошкови, а помогло би се не само опћини кистањској и њеном пучанству, него и опћини бенковачкој

обровачкој, а донекле и скрадинско које су све упућене на станицу Пађене ради трговачко-саобраћајних интереса, те централних уреда у Сплиту и окружног Суда у Шибенику.

Спој би ишао из Радучића, са државне цесте на куће Радић па на бунар Цвјетинац до куће Буцало у Пађенама, а износио би само 4 километра дужине.

Туда, куд би тај жељени пут пролазио, постоји већ сада возник за селачка кола, нема никаквих теренских потешкоћа ни експропријација а има ту предност да је најближи и води изравно на станицу те има на средини живу воду.

Тај кратки спој био би од непроцењиве важности и користи за неколико заинтересованих опћина сјеверне Далмације, те би тим путем ишао и поштански аутомобил из Книна, преко Радучића и Кистања, на Брибирске Мостине и натраг, па би тако станица Пађене, гдје се заустављају сви убрзани и особни возови, била најкраћим путем спојена са њезиним природним залеђем.

Ради свог положаја, изградње, уређаја и близине нама је најгоднија и најподеснија станица Пађене за увоз и извоз робе сваке врсте као и селитбу па држим, да ће ова наша скромна молба наћи нужног одазива и разумијевања код кр. Банске Управе.

Неколико Котараца

Кистање, 1. фебруара 1931

Данас, после седмочесног боравка у нашој средини, испраћен од већег броја кистањаца, отпутовао је опет за Милвоку (Висконсин) у Сјеверну Америку, наш пријатељ г. Драгомир Лакић, родом из Карина.

Одњегован је у српској селачкој кући у Карину, добар, тих и поштен до краја. Још као петнаесто-годишњи младић отргао се од своје рођене груде и запловио преко далеког Океана у Сјеверну Америку, да потражи себи бољу срећу, да потражи себи поштеног рада, који се у оно време врло тешко код нас могао наћи.

После двадесет-годишњег боравка у Америци, долази у нашу земљу пун љубави према њој, жени се са једном скромном и честитом девојком из Кистања и одлази пун задовољства.

Ово неколико редака мало је да би се одужили томе човеку, томе патриоту и националном борцу, искреном пријатељу наше земље. За његових 20 година боравка у Америци, задужио нас је врло много, он је као Србин скупљао прилоге по Америци за ондашњи Српски Црвени Крст. Како за вријеме балканског рата, тако и за свјетског рата зашто је од стране Аустријанаца био у Обровцу осуђен на вјешала.

Дошавши у нашу државу прва му је жеља била да види Београд, нашу војску и Њ. В. Краља, која му се на свескопском слету и испунила.

Отишао је, али је дао обећање, да ће и даље остати добар пријатељ наше државе и дође ли до потребе, први устати и својим скромним средствима и средствима својих пријатеља, допринијети за опште добро нашег народа.

Путуј Драгомире, сретан ти пут. Твоји ти пријатељи захваљују на учињеним услугама према нашој земљи. Буди као што си и до сада био.

Твоје ћемо обећање задржати у свјежој памети.

Стојан Живковић
учитељ

Народна снага (кулук) за год. 1931

Одлуком Банске Управе V Br. 19224/30 од 14 XI 30 ријешено је за год. 1931 :

1. Употреба народне снаге, односно плаћање одговарајућих надница у год. 1931 искористиће се у пуној мјери т. ј. 3 јединице на бановинским, а 3 јединице на опћинским путевима.

2. Просјечна надница обићног радника за откуп личног рада у год. 1931 одмјерена је на 15 динара.

Објављујући ово ријешење Кралевске Управе, ми би могли дати приказ о томе, како је у год. 1930 била употребљена народна снага у нас у сјеверној Далмацији. Морамо га изоставити, јер би испао дуг, а не би могао завршити са похвалом. Зато ћемо радије дати израза својим жељама да у год. 1931 узимање народне снаге буде разумно, са поштедом сељака у данима, кад он мора свршавати своје пољске радове, и да откуп личног рада буде строго правилан, тако да се не понове примјери, који су се могли видети оvdje у Шибенку.

Protа K. I. Krstanović.

Smoković, 28. januara Svetosavska proslava u Smokoviću. — Jučer je u našem selu proslavljen dan sv. Save prosvjetitelja velikom svečanošću. Proslava je počela sa liturgijom u hramu pod čiji krov nije mogao stati sav narod koji je dohrio iz našeg sela i okolnih sela već ih je bilo i pred samim hramom.

Proslavi su učestvovali uz nas Srbe i veći broj braće Hrvata iz obližnjih sela.

Poslije liturgije, po našem starom običaju, krenulo se je u povorci sa litijom k zadrudnom domu pjevajući »Uskliknimo s ljubavlju«.

U dosta velikoj sali Zadrudnog doma, koja je bila divno iskićena od mjesnog školskog odbora i zadrudne uprave, a pod vodstvom mjesnog učitelja g. D. Lakića i svešt. M. Vujatovića, održalo se je u ime škole osvećenje vodice i rezanje (prvi put u našem selu) svetosavskog kolača.

Iza toga su školska djeca izvela pažljivo spremljen program poučnih i rodoljubnih deklamacija, koje su tako sjajno izvedene da su se suze radosnice opazile na očima prisutnih roditelja školske djece, jer su zaista i ovom prigodom vidili, da su djeca komad tjesta iz koga se može napraviti što se god hoće, kako kaže neumrlji Dositelj.

Na završetku školske svečanosti otpjevala se je himna sv. Save u cjelosti, a iza nje klicalo se je našem obljubljenom Kralju i domovini.

Od važnosti je spomenuti, da su ovu proslavu uveličali sa svojim dolaskom i zarobljena braća preko granice, te osjetivši se slobodni kod svoje braće i videći da nijesu na domaku očiju »zbira i špijuna« iskoristili su ovaj slobodni dan, te se ispjevali materinskim jezikom naših narodnih pjesama.

Poslije sasvim svršene školske svečanosti, odmah su naši zadrugari produžili slaviti svoju zajedničku krsnu slavu — sv. Savu.

Tu se je zapalila voštanica, kod koje je mjesni svešt. Mirko Vujatović održao pomen umrlim zadrugarima, nakon čega se je pristupilo zajedničkom priređenom ručku, kojem su prisustvovali, osim zadrugara, gosti iz okolnih sela i mjesni sveštenik i učitelj.

Nakon svega ovog g. Mirko Vujatović iskoristi ovu prigodu te održi zadrugarima dirljiv govor, u kojem protumači potrebu i koristi zadrugarstva, preporučujući složan i požrtvovni rad, u kom da će i on učestvovati.

I dok su zadrugari u domu proslavili ovaj slavni dan, dotle je naša i susjedna mladarija pred zadrudnim domom igrala narodne igre i pjesme. M. Pr.

Knin, 8. februara.

Svetosavska besjeda. — Knin, koji u svom napretku iz dana u dan stiče nove atribute glavnog mjesta zagorske Sjeverne Dalmacije, proslavio je i ove godine dan Sv. Save na jedan svečan i sadržajan način.

U prepunoj crkvi Bogorodičina Pokrova, za vrijeme liturgije, održao je paroh pop Mirko Sinobad propovijed o velikom Svetitelju, koja je svojom sadržinom podsjećala na velike amvone sabornih crkava. Pored religioznog utiska što ga je ostavio miris tamjana i pompa liturgije, propovijed popa Mirka bila je pravi intelektualni užitek za one, koji ljube umnu i učenu riječ.

Poslije liturgije, sabralo se je sve, što imade osjećaja za nacionalnu kul-

turnu tradiciju, u Sokolskom domu. Bio je to pravi narodni sabor. Izmišljeni, našli su se okupljeni svi društveni slojevi Knina i sela. Seljaci, građani i radnici. U dvorani nije više bilo mjesta. Poslije očitanih molitava pred okićenom ikonom Svetitelja, izrekao je sreski školski nadzornik, g. Niko Škovrlj prigodni proslav i, povezujući sa davnom prošlosti, dao popularan i opširan osvrt na savremene kulturne i političke prilike.

Iza proslava slijedile su igre i žive slike školske djece, sa smislom tumačenja proslave i sa nacionalnim alegorijama. Slobodno i savršeno pripravljeno nastupanje zlatne djece pred javnošću izazivalo je najprijetnije osjećaje, kojima se je često davalo oduška pljeskanjem i poklicima odobravanja. Naravno sve priznanje ide nastavnici osnovne škole, koji su umjeli na sjajan način izići iz okvira suvoparne zvanične dužnosti i uz nezvanične napore pripremiti jedan vrlo lijep kulturni događaj.

Glavna tačka proslave ostala je, kao i svake godine, za Sokolsko društvo, i ona je izvršena na vačer. Za razliku od svih javnih priredaba, svetosavska besjeda u Kninu je po tradiciji pučka, narodna. Publika, seljačka i radnička, koja se inače ne viđa na drugim sličnim priredbama, ove je večeri do kraja ispunila sokolsku dvoranu.

Nažalost, zbog gripe, program nije mogao da se izvede u onom obimu u kome je najavljen bio. Pred samu proslavu razbolili su se toliki izvođači programa, da su mnoge tačke morale otpasti. A i ono što se je prikazalo, održano je uz veliku ličnu žrtvu nekih, koji su sa vrućicom izašli na pozornicu.

Prva žrtva gripe bila je prva tačka programa. Najavljeni predavač je otkazao, pa je vrijedni br. Dr. Čedo Novaković morao onako ex abrupto da ga odmijeni. On je to učinio sa puno razumijevanja prigodne teme i sa lakoćom izlaganja uloge Sv. Save u osnivanju naše kulturne i diplomatske historije.

Poslije predavanja prikazan je igrokaz »Ropstvo Janković Stojana«, dramatizacija narodne pjesme po Jovanu Protiću. Za ovu prigodu i za ovaj ambijent, br. Đuro Pokrajac, starešina i duhovni vođa kninskog Sokola, nije mogao učiniti sretnijeg izbora. I, otkad postoji Sokolska diletantska sekcija, ona jamačno nije imala sretnijeg člana, jer su i igra i njen duh i njen dežor najbliži nama i našem. O savoj sadržini nema mnogo šta da se reče. Ali su diletanti bili, što se kaže, u štimungu. Gdje je bilo pjesme, pjevalo se, gdje je bilo kola, igralo se. Divne junačke kotarske nošnje, dobavljene dobrotom M. Đ. Matavulja iz Šibenika i popa Paje Zelića iz Zegara, komponirale su nezaboravne slike na pozornici. Kotari, serdari i megdani, za kojima nam srce tuži, jer ih više nema. Slike, kojih se nikada nemožemo dosta nagledati.

Utisak na publiku bio je izvanredan. Sve je bilo razdragano i oduševljeno. Raspoloženje se nastavilo u nevezanoj zabavi, koja je zatim potrajala do zore.

Drugarsko veče rezervnih i aktivnih oficira. U subotu, 7. februara priredili su rezervni i aktivni oficiri drugarsko veče u hotelu »Balkan«. Veliki broj gostiju iz najboljeg kninskog društva bio je iznenađen ukrasom sale i ostalom organizacijom večeri, što spada u zaslugu poglavito art. kap. G. Jovanoviću. Zabava se

razvila u vrlo živom i familijarnom tonu. Tek oko 3 sata poslije ponoći počeli su oni najdremljiviji napuštati lokal, dok su ostali produžili da uživaju ovo istinsko drugarsko veče.

Inicijatore ove priredbe valja iskreno pohvaliti. Dobro je gajiti vezu između naroda i vojske i još bolje i korisnije razvijati drugarstvo između rez. i aktivnih oficira. Radi eventualnih velikih iskušenja. K.

Карин, 1. фебруара

Ових дана оставио нас је наш свештеник г. Никола Драгићевић. Он је добио премјештење у Имотски. Сад смо остали без пастира свога и Бог зна, када ћемо добити сталног пароха, јер у нашем селу нема парохијског дома.

У нашем су селу сазидаване три школске зграде, али нису потпуно доготовљене.

Питање парохијског свештеника за наше би се село повољно ријешило, кад би добили свештеника млада, ожењена са учитељицом, тако би имали свештеника и учитељицу, који би становали у школи.

Једна од три наше школске зграде изван домаћаја је свакоме заселку Карина, и више би пристала селу Крушеву, него Карину.

Она би сада најбоље послужила када ли се у њу смјестила Жандармеријска касарна и пошта, за које држава плаћа високу кирију, којом би се за десет-петнаест година кућа откупила, а са тим новцем од кирије озидати школску зграду на прикладнијем и приступачнијем мјесту.

Имам да Вам се притужим на неуредност поште. »Глас« са овим неуредно примамо. Лист и остала пошта стоји нераздјелена по 15 дана, а кад свијет по 2-3 пута дође да пита своју пошту, да сазна за своје, која су по свијету, не дочекује се добро.

И овдје би требало поставити мало реда.

Карињанац

Popis stanovništva Jugoslavije 1 aprila 1931

Izašao je zakon, po kome će se od 1 do 20 aprila 1931 izvršiti popis stanovništva na cijeloj teritoriji naše države, popis svih poljoprivrednih gazdinstva (gospodarstva) i stoke. Pored općeg popisivanja svih obitavališta u zemlji u varošima (gradovima), izvršiće se i specijalan popis svih zgrada za stanovanje.

Жељезница Кос. Митровица Рашка.

Предан је 2 о. мј. саобраћају дио Јадранске пруге, Косовска Митровица-Рашка, дуга 63 км., за коју је утрошено 158 мил. динара

Повишење увозне царине на жито и брашно

Изашао је закон о измјени тарифа у опћим царинским тарифама, о коме смо добили обавјештења:

Услијед све јачег диспаритета у земљи према јефтинијој руској и мађарској пшеници и мађарском брашну, да не би у нашој држави настала штета за нашу производњу, на предлог министра трговине и индустрије, повишен је царински став за пшеницу од 5 на 10 влатних динара, на кукуруз од 2.50 на 5 влатних динара, а на пшенично брашно од 8 на 16 влатних динара.

Postignut je sporazum o njemačkom zajmu u Parizu

U dobro obavještenim krugovima tvrdi se, da je konačno zaključen sporazum o avansu na privilegovane akcije njemačkih državnih željeznica. Tvrdi se da su i francuske i engleske bankarske grupe, čiji potpis je nedostajao na ovom ugovoru, sada pristale na sporazum.

Dugovi zemljoradnika u poljoprivrednim zemljama

Avas javlja da je delegacija finansijskog odbora Društva naroda, kojoj je povjereno da izradi plan o organizovanju međunarodnog poljoprivrednog kredita, nastavila svoja proučavanja u pogledu funkcionisanja poljoprivrednog kredita.

Iz podataka datih od strane pojedinih zemalja, vidi se da dugov poljoprivrednika u Bugarskoj, Estoniji, Mađarskoj, Letoniji, Poljskoj, Rumuniji i Jugoslaviji iznose jednu milijardu i 582 miliona dolara. Delegacija je konstantovala da je interes na ovaj dug vanredno visok.

Gradnja novog rezervoara za gradski vodovod.

Uvjeravaju nas, da će se na Šubičevcu, u blizini sadanjeg rezervoara, podići jedan rezervoar sa korisnim volumenom od 609 kub. metara. Tako će oba rezervoara moći primati dnevno 3.600 kubičnih metara. A to znači, da će na svako lice spadati na dan 2 ekt. vode. Uvjeravaju nas, a mi žedni hoćemo da vjerujemo, da će ovaj rezervni rezervoar biti gotov do početka mjeseca maja, a da za mjesec dana biti montirana nova pumpa na vodostanici na Krči.

Жижица, која се никад не троши

Проналазак бечког кемичара дра Рингера т. зв. вјечите жижице, оглашен је за практично употребљив.

Poslovice o alkoholu

1. *Vino oduzme brige, ali samo do sutra; ako pak piješ na vjeresiju, to udvostručuje tvoje brige.* (Njemačka poslovice). Ovo znači:

Kad se čovjek napije, on zaboravi na sve, pa i na brige, ali samo dok je u pijanom stanju. Ne treba sada misliti da bi, zbog izbjegavanja briga, trebalo piti, nego baš naprotiv, jer pijanac udvostručuje brige. I čovjek, koji ne pije alkoholična pića, ima svojih briga, ali on dostigne da sa svojim brigama izađe na kraj, idući razumnim putem.

2. *Istina i glupost nalaze se u bačvi.* (Danska poslovice). Ovo znači:

Nije dobro kazivati istinu svuda i na svakome mjestu, veli jedna poslovice. To je vrlo razložno, jer je budala onaj, koji kazuje sve što zna, a pametan čovjek samo onu istinu kaže, koja je potrebna.

Ljudi, koji piju, obično su glupaci jer im alkohol uništava osjećaje razuma. Osim toga, što poslovice veli da se glupost nalazi u bačvi, dolazi i otuda, što je pri piću čovjek glup u tolikoj mjeri, kakav u trijeznom stanju nije bio.

3. *Vino se ne stidi.* (Njemačka poslovice). Ona znači: Kod pijanog čovjeka prestaje svaki stid.

NOVA ŠT MARIJA — S BEN K

NIKOLA ČIKATO — Zastupnik.